

МОТИВИ СТИХІЙНИХ ЛИХ І КАТАСТРОФ У ДАВНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ЯК ТЕМА НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15—16 жовтня 2021 р. в Харкові проходила міжнародна наукова конференція «Мотиви стихійних лих і катастроф в онтології українських книжників XI—XVIII ст.». Організатори — Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Колегія Патріярха Мстислава й кафедра історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Дистанційний формат уможливив участь у конференції не тільки харків'ян, а й літературознавців з Києва, Варшави, Львова, Кракова, Чернігова, Бердянська.

Робота конференції тривала в шести секціях, для висловлювань і дискусій у яких пандемія підказала актуальну тему. У першій із них («Мотив катастроф у середньовічному письменстві») були виголошені доповіді *Н. Федорака* (Львівський національний університет імені Івана Франка, Український католицький університет) «Образ Андрія Боголюбського у богородичному літописному контексті (до 850-річчя першого зруйнування Києва)» й *Г. Ноги* (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка) «“И бы(сть) въ ть д(ε)нь мьгла велика”: природні явища як чинник воєнних дій у Київському літописі».

Представники другої секції працювали над проблемою середньовічної апокаліптики. *Ю. Пелешенко* (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка) висловився на тему «Очікування кінця світу в православній релігійно-філософській думці пізнього Середньовіччя». Аспірантка кафедри літературознавства НаУКМА *О. Пелешенко* репрезентувала студію «Апокрифи про походження смерті та хвороб в українській середньовічній і ранньомодерній літературі». *Т. Трофименко* (Музей книги і друкарства України) рефлексувала над «оповіданнями про прихід антихриста в “Перлі многоцінному” Кирила Транквіліона Ставорецького».

Низка доповідей третьої секції була присвячена літературі епохи Бароко. *А. Новак* (Ягеллонський університет, Краків) розвинула тему «Рідко який рік без частих затемнень сонця і місяця»: епідемії й хвороби в релігійному письменстві Київської митрополії XVII ст.». *Н. Пелешенко* (НаУКМА) порівнювала два тексти з різних епох у доповіді «Звільнення України от обид лядських...» у драмі “Милость Божія” (1728 р.) та п'єсі “Милость Божа” (1919 р.) Л. Старицької-Черняхівської». *О. Петренко-Цеунова*, аспірантка НаУКМА, виступила із студією «Образи небесних заступників Києва від лих і катастроф у літературі бароко».

Четверта секція активно обговорювала мотиви лих у бароковій поезії. Зокрема, *Б. Крива* (Львівський національний університет імені Івана Франка) виголосила доповідь «Кінцесвітні мотиви в українських віршах XVII—XVIII ст.», *С. Журавльова* (Бердянськ) розкрила задекларовану тему на прикладі панегіриків («Паде гордость турская с шведским лвом под нозѣ...»: про ворожі нашествия в українських барокових панегіриках)». *І. Помазан* (Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія») розкрив «мотиви пошуку тверді посеред стихії історичної катастрофи в поезіях Лазаря Барановича».

У п'ятій секції *О. Максимчук* (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) та *О. Матушек* (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) говорили про барокові проповіді. Перша — про «рукописні казання “часу війни” Антонія Радивиловського і традицію жанру побудки», друга — про «покрову Богородиці в бароковій проповіді».

У шостій секції активно обговорювали барокову рецепцію суспільних катаклізмів. *Р. Ткачук* (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка) розмірковував про «каральну перцепцію катастрофи Константинополя у полемічній спадщині Теодора Скуминовича». *Архиєпископ Ігор Ісіченко*, професор кафедри історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, поділився роздумами на тему «Небесне віддуння земних чвар: Мотиви суспільних катастроф у ранній міжконфесійній полеміці». *Й. Гетка* (Варшавський університет) відшукувала «Мотиви стихійних лих та катастроф у василіанських дидактичних текстах XVIII століття». *Н. Левченко* (Харківський національний педагогічний університет ім. Г. Сковороди) заінтригувала всіх темою «Содомський дискурс у творчості Григорія Сковороди».

Учасники активно обговорювали всі доповіді, які згодом будуть надруковані в тематичній збірці, яку обіцяло опублікувати харківське наукове видавництво «Акта». Ця конференція продовжила добру традицію дослідників давньої та ранньомодерної української літератури зустрічатися в Харкові що два роки для обговорення актуальних і нерозроблених тем із національного письменства X—XVIII ст. Переконана, що наступного разу архиєпископ Ігор Ісіченко як натхненник і головний організатор цього наукового зібрання запропонує таку саму цікаву й містку тему.

Олена МАТУШЕК

Отримано 29 жовтня 2021 р.

м. Харків